

Юридические науки

УДК 349.422:334.758.4](477)

Корнієнко Ганна Сергіївна

*кандидатка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри земельного та аграрного права
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*

Корниенко Анна Сергеевна

*кандидат юридических наук, доцент,
доцент кафедры земельного и аграрного права
Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого*

Korniienko Hanna

*Candidate of Legal Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Land and Agrarian Law Department
Yaroslav Mudryi National Law University*

Невзорова Анна Ігорівна

*студентка
Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

Невзорова Анна Игоревна

*студентка
Інститута підготовки кадрів для органів юстиції України
Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого*

Nevzorova Anna

*Student of the
Institute of Personnel Training for the Bodies of Justice of Ukraine of the
Yaroslav Mudryi National Law University*

**ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ТА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ХОЛДИНГОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ
ОСОБЕННОСТИ СОЗДАНИЯ И ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ АГРАРНЫХ ХОЛДИНГОВЫХ КОМПАНИЙ В
УКРАИНЕ
PECULIARITIES OF CREATION AND LEGAL REGULATION OF
THE ACTIVITIES OF AGRICULTURAL HOLDING COMPANIES IN
UKRAINE**

Анотація. У статті аналізуються наукові та нормативні підходи щодо визначення поняття «агрохолдинг», звертається увага на різноманітність точок зору щодо розуміння змісту цього поняття. Виокремлюються істотні юридичні ознаки агрохолдингів, серед яких: специфічна форма володіння корпоративними правами; єдина організаційно-правова структура з відповідними цілями; володіння з боку материнської компанії контрольним пакетом акцій (часток, паїв) інших сільськогосподарських підприємств, що забезпечує вирішальний вплив на їхню діяльність; договірне об'єднання; у корпоративних сільськогосподарських підприємств частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік має дорівнювати або перевищувати 75%.

Аналізується нормативна основа діяльності аграрних холдингів (зокрема, норми Цивільного, Господарського, Земельного кодексів України, законів України від 15 березня 2006 р. «Про холдингові компанії в Україні» № 3528-IV, від 17 вересня 2008 р. «Про акціонерні товариства» № 514-VI, від 15 травня 2003 р. «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань» № 755-IV. Доводиться, що за організаційно-правовою формою холдингова компанія є публічним акціонерним товариством, що має у власності пакет акцій

(часток, паїв) інших корпоративних підприємств, і цей пакет забезпечує вирішальний вплив на такі підприємства. Отже, холдингова компанія повністю визначає господарську діяльність інших корпоративних підприємств і контролює їх. Наголошується, що обов'язковою умовою ведення агробізнесу є наявність у володінні та можливість використовувати землі сільськогосподарського призначення.

Ключові слова: аграрний сектор економіки, аграрні правовідносини, аграрна холдингова компанія, акціонерне товариство, вирішальний вплив, корпоративні права, частка (пай), суб'єкт господарювання.

Аннотація. В статті аналізуються научні і нормативні підходи, касаючі поняття «агрохолдинг», звертається увага на різноманітність підходів щодо розуміння суті цього поняття. Виділяються юридичні риси агрохолдингів, в тому числі: особа форма володіння корпоративними правами; єдина організаційно-правова структура з відповідними цілями; володіння з боку материнської компанії контрольним пакетом акцій (частей, паїв) інших сільськогосподарських підприємств, які забезпечують вирішальний вплив на їх діяльність; договірне об'єднання; в корпоративних сільськогосподарських підприємствах частка сільськогосподарського виробництва за попередній податковий (звітний) рік повинна бути рівна або перевищувати 75%. Звертається увага на те, що правовою основою створення аграрних холдингів виступають норми Гражданського, Хозяйственного, Земельного кодексів України, а також ряд законів України.

Вказується, що організаційно-правовою формою холдингової компанії є публічне акціонерне товариство, яке має в власності пакет акцій (частей, паїв) інших корпоративних підприємств. При цьому вказаний пакет акцій забезпечує вирішальний вплив на діяльність цих підприємств.

влияние на такие предприятия. Таким образом, холдинговая компания полностью определяет хозяйственную деятельность других корпоративных предприятий и контролирует её. Подчеркивается, что обязательным условием ведения агробизнеса является наличие во владении земли сельскохозяйственного назначения.

Ключевые слова: аграрный сектор экономики, аграрные правоотношения, аграрная холдинговая компания, акционерное общество, решающее влияние, корпоративные права, части (пай), субъект хозяйствования.

Summary. *The article analyzes the scientific and regulatory approaches to the definition of the concept of “agricultural holding”, draws attention to the diversity of views on understanding the meaning of this concept. Significant legal features of agricultural holdings are singled out. They are: specific form of ownership of corporate rights; a single organizational and legal structure with appropriate goals and objectives; ownership by the parent company of a controlling stake (shares, units) of other agricultural enterprises, which provides a decisive influence on their activities; contractual association; in the case of corporate agricultural enterprises, the share of agricultural production for the previous tax (reporting) year must be equal to or exceed 75%.*

The normative basis of agrarian holdings activity is analyzed (in particular, norms of the Civil, Commercial, Land Codes of Ukraine, laws of Ukraine “On Holding Companies in Ukraine” (March 15, 2006), “On Joint Stock Companies” (September 17, 2008), “On State Registration of Legal Entities and Natural Persons – Entrepreneurs” (May 15, 2003). It is proved that the holding company is a public joint stock company, which owns a block of shares of other corporate enterprises, and these shares provide a decisive influence on such enterprises. Thus, the holding company completely determines and controls the economic activities of other corporate enterprises. It is

emphasized that the prerequisite for running an agribusiness is the availability and ability to use agricultural land.

***Key words:** agrarian sector of economy, agrarian legal relations, agrarian holding company, joint-stock company, decisive influence, corporate rights, share, economic entity.*

Постановка проблеми. Розвиток сільськогосподарської сфери як важливої складової економіки України є неможливим без чітко унормованого та зрозумілого статусу учасників аграрних правовідносин. Натомість реалії нашої держави вказують на те, що правове становище деяких учасників аграрного сектору економіки (аграрних холдингових компаній) є не визначеними. Таке становище в межах формально-юридичного підходу прямо суперечить принципу верховенства права (ст. 8 Конституції України), важливим компонентом якого виступає правова визначеність. Крім того, невпорядкованість статусу аграрних холдингових компаній має не лише юридичні, а ще й вагомні соціальні та економічні наслідки, що впливає на інвестиційну привабливість аграрного ринку в Україні, усвідомлення землі сільськогосподарського призначення як загальнонаціонального багатства.

У зв'язку з цим вкрай важливим є всебічний науковий аналіз особливостей створення та правового регулювання діяльності аграрних холдингових компаній в Україні як нових та серйозних учасників аграрних правовідносин.

Стан наукової розробки проблеми. Різноманітні аспекти правового регулювання діяльності аграрних холдингових компаній в Україні перебувають у полі зору вітчизняних вчених-юристів, які опікуються теоретичними та прикладними проблемами розвитку аграрного права. Зокрема, правовий статус аграрних холдингових компаній охарактеризовано в наукових публікаціях Г. С. Корнієнко, яка звертає увагу на те, що агрохолдинг є акціонерним товариством зі складною правосуб'єктністю.

Водночас у межах загальної тематики агрохолдингів В. В. Дударенко пропонує дефінітивну основу цієї тематики через авторське напрацювання поняття «агрохолдинг» як суб'єкта аграрних правовідносин. Також огляд наукових розвідок у царині правового регулювання діяльності аграрних холдингових компаній в Україні буде не повним без звернення до наукових здобутків І. В. Лукача, який запропонував комплексну характеристику холдингових компаній як суб'єктів господарювання та осмислив проблеми реалізації холдингових відносин, зокрема створення дочірніх підприємств та управління холдинговою групою.

Не менш значущим є вклад А. М. Статівки в розвиток наукових уявлень про юридичну природу агрохолдингів, адже ним опановано широкий пласт питань, пов'язаних із діяльністю агрохолдингів в Україні. Водночас слід звернути увагу на наукові доробки В. Ю. Уркевича, Д. В. Задихайла, О. О. Погрібного, О. М. Савельєвої, Д. В. Іваценка, які досліджували особливості функціонування агрохолдингів в Україні, тенденції правового регулювання у вказаній сфері.

У свою чергу, незважаючи на те, що в межах вітчизняної правової системи накопичено певний досвід як нормативного, так і наукового забезпечення діяльності аграрних холдингових компаній, припущення, що наукою аграрного права повністю вичерпано досліджувану тему, є передчасним.

Мета статті полягає в аналізі особливостей створення та правового регулювання діяльності аграрних холдингових компаній в Україні.

Виклад основного матеріалу. Україна є аграрною державою. З огляду на це аграрний сектор посідає особливе місце в українській економіці. Чорноземи в Україні становлять близько 60% території, країна має помірні кліматичні умови. Як наслідок, такі умови якнайкраще підходять для обробки земель та ведення сільського господарства, а тому підтримка аграрного сектору економіки видається логічною.

Зокрема, концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. визначає, що агропромисловий комплекс створює близько 18% валової доданої вартості держави, є одним з основних бюджетоформуєчих секторів національної економіки, частка якого у зведеному бюджеті України за останні роки становить в середньому 12%, а в товарній структурі експорту — понад третину [1].

Отже, аграрний сектор є перспективною та потужною галуззю в Україні. Протягом останніх років спостерігається тенденція щодо зменшення кількості малих і середніх підприємств в аграрному секторі, оскільки вони були поглинуті великими агропромисловими формуваннями — агрохолдингами.

Термін «агрохолдинг» у чинному законодавстві не використовують. Проведений пошук у базі даних «Законодавство України» офіційного сайту Верховної Ради України [2] показав, що зазначений термін вживається лише один раз у Заходах щодо застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні у 2011 році (Додаток до Меморандуму про взаємодію, співробітництво та координацію дій щодо запровадження в Україні Міжнародних стандартів фінансової звітності Міністерства фінансів України та Національного банку України від 10 червня 2011 р. [3]). Відповідно, у законодавстві відсутнє й визначення терміна «аграрний холдинг» [4, с. 27].

Натомість у науковій літературі існують різні розуміння поняття «агрохолдинг». У юридичній літературі під агрохолдингом розуміють групу підприємницьких структур, діяльність яких спрямована на надання різноманітних фінансово-кредитних, страхових, комерційних, посередницьких та інших послуг для забезпечення підприємницької діяльності сільськогосподарських товаровиробників [5, с. 96].

Розглядаючи питання діяльності агрохолдингів, А. М. Статівка визначає його як специфічну форму володіння корпоративними правами, за якої материнська компанія, маючи контрольний пакет акцій інших підприємств, управляє ними, контролюючи їхню діяльність, при їх об'єднанні в єдину організаційно-правову структуру з відповідними метою та цілями [6, с. 61–62].

На думку В. В. Єрмоленка, агрохолдингом є договірне об'єднання агрохолдингової (материнської) компанії, якою є публічне сільськогосподарське акціонерне товариство, що має у власності контрольний пакет акцій (часток, паїв) інших сільськогосподарських підприємств, та при цьому цей пакет забезпечує вирішальний вплив на їхню діяльність, і безпосередньо корпоративних (дочірніх) сільськогосподарських підприємств [7, с. 54–62].

У свою чергу О. М. Савельєва вказує, що при визначенні аграрної холдингової компанії потрібно обов'язково вказувати про те, що в корпоративних сільськогосподарських підприємствах частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік має дорівнювати або перевищувати 75% [8, с. 90].

Підсумовуючи наведені доктринальні позиції, серед істотних ознак агрохолдингу називають такі: є специфічною формою володіння корпоративними правами (А. М. Статівка); єдина організаційно-правова структура з відповідними метою та цілями (А. М. Статівка); володіння з боку материнської компанії контрольним пакетом акцій (часток, паїв) інших сільськогосподарських підприємств, що забезпечує вирішальний вплив на їхню діяльність (В. В. Єрмоленко); договірне об'єднання (В. В. Єрмоленко); у корпоративних сільськогосподарських підприємств частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік має дорівнювати або перевищувати 75% (О. М. Савельєва) [4, с. 29–30].

У науці аграрного права є спроби розкрити також правову природу аграрної холдингової компанії. Так, В. Ю. Уркевич агрохолдингом вважає публічне акціонерне товариство, яке володіє, користується та розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) двох або більше сільськогосподарських товариств [9, с. 115], а П. Ф. Кулинич зазначає, що агрохолдингова компанія не є особливою організаційно-правовою формою юридичної особи суб'єкта господарювання, а є різновидом публічного акціонерного товариства, що об'єднує й контролює аграрних товаровиробників [10, с. 27]. Отже, до визначальних ознак аграрної холдингової компанії юридична наука відносить:

а) публічне акціонерне товариство, а не особлива організаційно-правова форма;

б) володіє, користується та розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) двох або більше корпоративних (дочірніх) підприємств;

в) такі корпоративні (дочірні) підприємства є сільськогосподарськими товариствами (аграрними товаровиробниками) [4, с. 30].

г) агрохолдинги є складним утворенням. Вони поєднують материнське (головне) та дочірнє (підпорядковане) підприємство [11, с. 73].

Варто зазначити, що в Україні правове регулювання створення аграрних холдингів здійснюється на підставі приписів Цивільного кодексу України від 16.01.2003 р. № 435-IV, Господарського кодексу України від 16.01.2003 р. № 436-IV, Земельного кодексу України від 25.10.2001 р. № 2768-III, законів України від 15 березня 2006 р. «Про холдингові компанії в Україні» № 3528-IV, від 17 вересня 2008 р. «Про акціонерні товариства» № 514-VI, від 15 травня 2003 р. «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» № 755-IV.

Початковим етапом створення будь-якого суб’єкта господарювання, агрохолдингу також є обрання організаційно-правової форми для майбутньої юридичної особи [12, с. 176].

Відповідно до ч. 5 ст. 126 Господарського кодексу України, холдингова компанія — публічне акціонерне товариство, яке володіє, користується, а також розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) двох або більше корпоративних підприємств (крім пакетів акцій, що перебувають у державній власності) [13].

У свою чергу, ст. 1 Закону України «Про холдингові компанії в Україні» визначає, що холдингова компанія — акціонерне товариство, яке володіє, користується та розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) двох або більше корпоративних підприємств. Холдинговим корпоративним пакетом акцій (часток, паїв) є пакет акцій (часток, паїв) корпоративного підприємства, холдингової компанії, який перевищує 50 відсотків чи становить величину, яка забезпечує право вирішального впливу на господарську діяльність корпоративного підприємства, холдингової компанії [14].

Отже, можна зробити висновок, що за організаційно-правовою формою холдингова компанія є публічним акціонерним товариством, що має у власності пакет акцій (часток, паїв) інших корпоративних підприємств, і цей пакет забезпечує вирішальний вплив на такі підприємства. Іншими словами, холдингова компанія повністю впливає на господарську діяльність інших корпоративних підприємств і контролює її. Корпоративними підприємствами у ст. 63 Господарського кодексу України і ст. 1 вказаного Закону називають господарські товариства. Тобто холдингова компанія може володіти акціями (частками, паями) лише господарських товариств — акціонерних, товариств з обмеженою чи додатковою відповідальністю, повних чи командитних товариств [9].

В. М. Єрмоленко вказує на низку негативних факторів можливості застосування акціонерної форми в аграрному виробництві, зокрема:

а) набуваючи акції під час створення акціонерного товариства і передаючи останньому кошти чи майновий пай, акціонер при неефективній діяльності товариства може фактично позбутися своєї і так безпосередньо незначної власності;

б) маючи тільки право вимоги на частку в ліквідаційній масі акціонерного товариства, акціонер ризикує втратити своє майно в разі припинення товариства;

в) унаслідок ліквідації товариства всі ліквідні активи, які дійсно мають певну цінність, дістаються попереднім чергам кредиторів;

г) в акціонерному товаристві існує модель власності з відокремленим управлінням майном, у результаті чого акціонери майже не мають ефективною влади над підприємством, яку сконцентровано в руках групи управлінців [15, с. 127–128].

Так, якщо чинне законодавство передбачає єдину організаційно-правову модель агрохолдингу, за якої холдингова компанія створюється виключно у формі публічного акціонерного товариства, що визначено Господарським кодексом України та Законом України «Про холдингові компанії в Україні», то на території України не лише створені, а й ефективно функціонують аграрні холдингові (материнські) компанії у формі товариства з обмеженою відповідальністю. Прикладами можуть бути: Товариство з обмеженою відповідальністю «Приват-АгроХолдинг» (земельний банк близько 100 тис. га землі), Товариство з обмеженою відповідальністю «Лотуре-Агро» (земельний банк близько 100 тис. га землі), Товариство з обмеженою відповідальністю «Укрзернопром-Агро», який є дочірньою компанією холдингу MCB Agricole Holding AG (Австрія), Товариство з обмеженою відповідальністю «Стіомі-Холдинг», учасниками якої є «Кернел Холдинг С.А.» (розмір внеску до статутного фонду — 3 152 287 грн) і чотири компанії

на Маршаллових Островах: «Джозефіна Естейт Корп.» (2 481 318 грн), «Нозестерн Естейтс Піелсі» (2 696 534 грн), Саурер Ессетс Інк. (2 152 163 грн) і «Уліс Комершіал ІНК.» (2 177 483 грн), безпосередньо саме Товариство з обмеженою відповідальністю «Кернел-Трейд», яке використовує 385 тис. га в Україні, посідаючи, відповідно до звіту Українського клубу аграрного бізнесу «Агрохолдинги України 2016», третє місце в рейтингу найбільших землекористувачів в країні [4, с. 76–77].

Для створення агрохолдингу насамперед необхідно обрати певний спосіб створення такої структури господарювання в агропромисловому комплексі. Під способом створення холдингу в агропромисловому комплексі варто розуміти визначену в законодавстві систему прийомів, які забезпечують формування аграрного холдингу як особливої організаційно-правової форми агробізнесу та виникнення правовідносин між материнською (холдинговою) компанією та її дочірніми товариствами [4, с. 77].

Відповідно до ст. 3 Закону України «Про холдингові компанії в Україні» холдингові компанії можуть утворюватися:

а) органами, уповноваженими управляти державним майном, державними органами приватизації самостійно або разом з іншими засновниками шляхом об'єднання в статутному капіталі холдингових корпоративних пакетів акцій (часток, паїв);

б) іншими суб'єктами на договірних засадах [14].

У випадках, передбачених законодавством, холдингові компанії утворюються за умови попереднього отримання дозволу відповідного органу Антимонопольного комітету України або Кабінету Міністрів України на концентрацію, узгоджені дії суб'єктів господарювання. Проекти установчих документів холдингових компаній, які утворюються за умови отримання зазначеного дозволу, підлягають погодженню з відповідним органом Антимонопольного комітету України (ч. 2 ст. 3 Закону) [14].

Холдингова компанія набуває статусу юридичної особи з дати державної реєстрації її створення в порядку, визначеному Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань» (ч. 4 ст. 3 Закону) [14].

Необхідно зазначити, що Положенням про холдингові компанії, що створюються в процесі корпоратизації та приватизації, затвердженим Указом Президента України від 11 травня 1994 р. «Про холдингові компанії, що створюються в процесі корпоратизації та приватизації» (втратив чинність згідно з Указом Президента України від 12 липня 2007 р. № 640/2007), було передбачено два способи створення холдингової компанії — заснування та поглинання. Так, згідно з п. 3 зазначеного Положення холдингові компанії могли створюватися в результаті:

а) заснування їх органами, уповноваженими управляти державним майном, державними органами приватизації самостійно або разом з іншими засновниками способами, передбаченими цим Положенням, і шляхом поєднання цих способів;

б) поглинання одного господарюючого суб'єкта іншим (придбання контрольного пакета акцій) у процесі приватизації. При цьому господарюючий суб'єкт, що поглинає, визнається холдинговою компанією, а поглинутий — дочірнім підприємством [4, с. 78].

Також, можна зазначити, що в 2015 р. була виключена із Закону України «Про холдингові компанії в Україні» ч. 3 ст. 3, яка визначала, що «холдингова компанія» («державна холдингова компанія») та утворені на його основі словосполучення можуть використовуватися лише тими суб'єктами господарювання, установчі документи та діяльність яких відповідають вимогам цього Закону. Інші суб'єкти господарювання не мають права використовувати у своїх найменуваннях такі словосполучення і не підлягають державній реєстрації за таким найменуванням. Отже, з моменту виключення

цієї імперативної норми із Закону суб'єкти господарювання отримали самостійність під час створення аграрних холдингових компаній [12, с. 176].

У законодавстві не закріплено вимоги до суб'єктів, які можуть створювати холдингові компанії. Відповідно до ст. 4 Закону України «Про холдингові компанії в Україні» рішення про утворення холдингової компанії приймається власниками холдингових корпоративних пакетів акцій (часток, паїв) та оформлюється відповідним договором [14]. Як зазначає Д. В. Іващенко, суб'єктом створення холдингової компанії може бути як фізична особа, так і фізична особа — підприємець чи юридична особа, яка володіє холдинговими пакетами акцій не менше ніж двох корпоративних підприємств [16, с. 131].

На основі аналізу приписів ст. 4 Закону України «Про холдингові компанії в Україні», яка регулює питання створення холдингової компанії, можна дійти висновку, що особи, які зацікавлені у створенні агрохолдингу, можуть спочатку створити корпоративні підприємства, у яких їм будуть належати холдингові корпоративні пакети акцій (часток), а вже потім прийняти рішення про створення аграрної холдингової (материнської) компанії, сформувавши її статутний фонд за допомогою наявних корпоративних прав в інших господарюючих суб'єктів. Тобто для того, щоб заснувати агрохолдинг, спочатку варто створити підприємство корпоративного типу, а вже потім внести акції (частки) до статутного капіталу аграрної холдингової компанії. Указану модель заснування агрохолдингу можна назвати «заснуванням знизу», за якої ініціатива створення агрохолдингу походить від майбутніх підконтрольних суб'єктів аграрних правовідносин. Всі інші способи створення агрохолдингу не відповідатимуть моделі створення холдингової структури, запропонованої чинним Законом України «Про холдингові компанії в Україні» [4, с. 79].

Окремо варто звернути увагу на те, що для створення агрохолдингу власники не менше ніж двох корпоративних пакетів акцій повинні чітко та

зрозуміло виразити своє волевиявлення та закріпити його в договірній формі. Водночас у законодавстві не визначено жодних нормативних вимог щодо форми та змісту такого договору, тому на практиці складно визначитися з його правовою природою й істотними умовами. Думки науковців щодо правової природи такого договору схожі [12, с. 176]. У зв'язку з цим О. В. Никифоров дотримується позиції, що в даному випадку йдеться про засновницький договір про створення холдингової компанії в розумінні ч. 3 ст. 57 Господарського кодексу України, яка встановлює вимоги до засновницького договору, однак з урахуванням правового статусу холдингової компанії [17, с. 81]. Якщо вважати, що договірною формою виразу волевиявлення засновників агрохолдингу є засновницький договір, то постає питання, як бути, якщо засновник лише один. Адже Закон України «Про акціонерні товариства» передбачає можливість створення акціонерного товариства — юридичної особи з організаційно-правовою формою, що визначена законодавством для холдингових компаній — однією особою. Тому незрозуміло, чи необхідно такій особі окремо укласти засновницький документ, чи достатньо буде для подальшого функціонування такого суб'єкта господарювання лише ухвалити статут, який є установчим документом акціонерного товариства. На жаль, це питання законодавством поки не врегульовано [12, с. 176].

Також необхідно звернути увагу на те, що відповідно до п. б ч. 1 ст. 82 Земельного кодексу України, юридичні особи (засновані громадянами України або юридичними особами України) можуть набувати у власність земельні ділянки для здійснення підприємницької діяльності у разі внесення земельних ділянок її засновниками до статутного капіталу [18]. Таким чином, права на земельну ділянку можуть бути часткою статутного фонду будь-якого суб'єкта господарювання, в тому числі аграрної холдингової компанії.

Згідно з чинним законодавством України холдингова компанія набуває статусу юридичної особи з дати державної реєстрації її створення в порядку, визначеному Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб,

фізичних осіб — підприємців та громадських формувань» (ч. 4 ст. 3 Закону України «Про холдингові компанії в Україні»). Легальне визначення державної реєстрації юридичної особи міститься у п. 4 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань», під якою розуміють офіційне визнання шляхом засвідчення державою факту створення юридичної особи [4, с. 90].

Також варто зазначити, що Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань» визначає загальний порядок реєстрації холдингових компаній як юридичних осіб. Лише ч. 6 ст. 16 цього Закону зазначає, що законами можуть бути встановлені особливості найменування холдингових компаній [19]. До спеціальних законів або підзаконних актів ця норма не відсилає [12, с. 177].

Висновки. Дослідивши особливості створення та правового регулювання діяльності аграрних холдингових компаній в Україні, маємо констатувати таке:

- внаслідок того, що в аграрно-правовій науці не склалося єдиного бачення щодо розуміння правової природи агрохолдингу та його впливу на ефективність функціонування агропромислового комплексу України, термін «агрохолдинг» у вітчизняному законодавстві не набув формалізації;

- у позитивному праві України не встановлено вичерпних вимог щодо суб'єктів, які можуть створювати холдингові компанії. Крім того, не взято до уваги те, що агрохолдинг як різновид акціонерного товариства може створюватися лише однією особою, натомість одна особа не може укласти засновницький договір;

- як впливає з аналізу змісту ст. 4 Закону України «Про холдингові компанії в Україні», яка регулює питання створення холдингової компанії, особи, зацікавлені у створенні агрохолдингу, мають спочатку створити корпоративні підприємства, у яких їм будуть належати холдингові

корпоративні пакети акцій (часток), а вже потім прийняти рішення про створення аграрної холдингової (материнської) компанії, сформувавши її статутний фонд за допомогою наявних корпоративних прав в інших господарюючих суб'єктів;

- обов'язковою умовою ведення агробізнесу є наявність у володінні та можливість використовувати землі сільськогосподарського призначення.

Література

1. Державна цільова програма розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1437-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1437-2015-p#Text> (дата звернення: 28.10 2021).
2. Головна сторінка розділу «Законодавство України» офіційного веб-порталу Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/find/> (дата звернення: 28.10.2021 р).
3. Меморандум про взаємодію, співробітництво та координацію дій щодо запровадження в Україні Міжнародних стандартів фінансової звітності Міністерства фінансів України та Національного банку України від 10.06.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0016201-11> (дата звернення: 01.11.2021).
4. Дударенко В. В. Правовий статус аграрних холдингів в Україні та за кордоном: порівняльно-правовий аспект : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2019. 261 с.
5. Аграрне право України: підручник / за ред. О. О. Погрібного. Київ: Істина, 2007. 448 с.
6. Статівка А. М. Деякі правові питання діяльності агрохолдингів в Україні. *Актуальні проблеми екологічних, земельних та аграрних правовідносин: теоретико-методологічні й прикладні аспекти*: матеріали круглого столу (Харків, 5 груд. 2014 р.). Харків, 2014. С. 61–63.

7. Єрмоленко В. М. Аграрні майнові правовідносини приватних сільськогосподарських підприємств в Україні: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Харків, 2008. 35 с.
8. Савельєва О. М. Про визначення поняття «аграрна холдингова компанія» в законодавстві України. *Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права в Україні очима студентів* : зб. тез наук. доп. Всеукр. студент. наук. конф. (м. Дніпропетровськ, 12 берез. 2010 р.). Дніпропетровськ, 2010. С. 89-91.
9. Уркевич В. Ю. Правові проблеми функціонування агрохолдингів в Україні. *Право та інновації*. 2013. № 4. С. 115-125.
10. Кулинич П. Ф. Ринок сільськогосподарських земель в Україні: чи зможе він функціонувати на праві оренди. *Юридичний журнал*. 2014. № 4. С. 27-32.
11. Корнієнко Г. С. Правовий статус агрохолдингів в Україні. *Держава та регіони*. 2020. № 1 (67), Том 1. С. 71-76.
12. Самаріна С. В. Правова регламентація процедури створення аграрних холдингів в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 6. С. 175–177.
13. Господарський Кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 25.10.2021).
14. Про холдингові компанії в Україні: Закон України від 15.03.2006 № 3528-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3528-15#Text> (дата звернення: 26.10.2021)
15. Єрмоленко В. М. Майнові правовідносини приватних сільськогосподарських підприємств: теорія, законодавство, практика: монографія. Київ: Магістр – XXI ст., 2005. 304 с.
16. Іващенко Д. В. Правові аспекти створення агрохолдингу. *Порівняльно-аналітичне право*. 2014. № 1. С. 130-133.

17. Никифоров О. Способи утворення холдингових компаній в Україні. *Економіка и право*. 2010. № 3. С. 80-83.
18. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#top> (дата звернення: 02.11.2021).
19. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань»: Закон України від 15.03.2003 № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15/conv#Text> (дата звернення: 02.11.2021).